

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedija na Starem trgu h. št. 16.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrletno . . . 2 " — "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrletno . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je v Liogovih ulicah št. 7.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Zarad praznika izide prihodnja številka „Slovenca“ v četrtek 28. marca

Dr. Vošnjakov govor

pri proračunski obravnavi v državnem zboru, 8. marca. Po stenografskih poročilih.

(Konec.)

Na Dolenjskem se je v neki mestni skupini vršilo najnesramnejši kupovanje glasov, se ve, da na korist vladinemu kandidatu; dasiravno je vsled tožbe nekterih neodvisnih volilcev pričeta sodnijska preiskava jako hude reči spravila na dan, se je preiskava vsled ukaza c. kr. višje sodnije ustavila, ker bi bil vsled nje vladni kandidat preveč osramoten. Če je pa kakošen c. k. sodnijski vradnik svoj glas dal komu drugemu kakor vladinemu kandidatu, moral se je pripraviti na jako neljubo disciplinarno preiskavo, med tem ko je bil n. pr. sodnijski adjunkt, ki se je dal rabiti za kandidata, nekaj dni pozneje očevidno v plačilo za to povikšan za deželnega sodnika. Med napakami naših javnih razmer pod tem ministertvom je ta ena najhujših, da nekdan tako visoko čislano sodništvo v Avstriji zgublja čedalje bolj svojo veljavo, odkar je politiki služno postalo in so se sodnijski vradniki postavili pod nadzorstvo političnih, dostokrat se ne jurično izprašanih vradnikov.

Da oficijelnega kandidata spravijo v deželni ali državni zbor, poslušujejo se vsih tistih vplivov, ki jih vladina moč daje v sredstvih svojih brezozirni vladi. Načelniki vsih c. kr. vradov, bodisi upravnih, sodnijskih ali davkarskih, z okrožnicami in v dvomljivih slučajih tudi osebno in ustmeno svojim podložnim vradnikom priporočajo, da naj glasujejo za oficijelnega kandidata. Še poštini načelniki v lastno-ročnih pismih zahtevajo celo od privatnih poštinih ekspeditorjev in poštarjev, da naj glasujejo v smislu oficijelne kandidature, ter jim žugajo

vzeti pošto, če bi tega ne hoteli storiti. In da se to res tudi zamore zgoditi, pričra zopet neki dogodek na Dolenjskem, kjer so nekemu privatnemu poštarju vzeli pošto, ker je glasoval po svojem, ne pa po prepričanji c. kr. poštnege načelnika. Ker pa pri vsem tem nikdar ne slišanim vladinem pritisku oficijelni kandidati vendar le propadajo in je tudi med volitelji čedalje manj ljudi, ki bi tej vladi na ljubo svojo kožo nastavljali politični nevarnosti, začelo se je v najnovejšem času čedalje bolj pogostoma primerjati, da se voditelji političnih vradov v okraju, tedaj c. k. okrajni glavarji sami voliteljem ponujajo za kandidate. Na Kranjskem smo doživeli, da se je pri zadnjih volitvah za deželni zbor v preteklem letu 5 okrajnih glavarjev očitno ali skrivaj voliteljem ponujalo za oficijelne kandidate; dva sta bila res tudi izvoljena, eden od nemških Kočevcev, eden pa od kranjskega velikega posestva, kar dovolj označuje politično zrelost in samostojnost dotičnih volilcev.

Lepi zgled na Kranjskem je vplival tudi na Štajarsko, kjer se je bil za ravno kar ustavljene volitve za deželni zbor v nekem kmečkem volilnem okraju kot kandidat imenoval tamošnji c. k. okrajni glavar, in mogoče je, da bodo še drugi posnemali njegov vstop v politično karencu (kaznovalnico). C. k. okr. glavar ima res mnogo upanja za se, občinski predstojniki so vsled marsikterih službenih opravkov z njim v vedni dotiki in od njega v marsičem odvisni, vsled čudne sestave okrajnih šolskih svetov je rojeni (virilni) načelnik vseh okrajnih šolskih svetov v svojem političnem okraju; njegovi podložni vradniki vodijo volitve mož izbiralcev, on sam vodi kot volilni komisar volitev samo, za katero imenuje del volilne komisije. Se li da posel nepristranskega političnega komisarja pri volitvi strinjati s poslom kandidata, in ni li to pripravno vsaj

sum in nezaupanje zbuhati pri nasprotnih voliteljih, o tem bi se dalo še govoriti; da se pa posel ljudskega zastopnika ne da strinjati s poslom aktivnega političnega vradnika, o tem je sodba v vseh resnično konstitucionalnih državah že sklenjena.

Gospôda moja! Če so zastopništva, ki bi imela biti izraz prave in proste volje ljudske, sestavljena na taki podlagi, da komandirani preglašujejo število prosto izvoljenih, se ne mora li narodov polastiti neka silno huda nevolja, neki žalibog opravičen pesimizem proti vsakej nadi srečnejše bodočnosti države in narodov?

Želel bi, da bi naš notranji minister posnemal zgled svojega druga v francoskem ministertvu, ki je, kakor vemo, oficijelno kandidaturu odpravil s posebno okrožnico do prefektov, iz ktere hočem z dovoljenjem g. predsednika par stavkov navesti (čita):

„Vlada odločno odbija nauk o oficijelnih kandidaturah in s tem sklenjeno početje. Iz teh načel izvira najstrogejša nepristranost in dolžnost, vsako dejanje in vsak korak opustiti, ki bi ga znalo ljudstvo tolmačiti kot podpiranje kakkega kandidata. V tem oziru se ne strinjam z večkrat izrečeno mislijo, da bi imela vlada pravico in dolžnost zaznamovati kandidata, čigar izvolitev bi jej bila najljubša. Brez dvoma je naravno, da vlada goji željo videti, da volitelji s svojo volitvijo pokažejo svojo vdanost do republike, in vladi prijazne volitve smatrati za dokaz, da je dežela s sedanjo upravo zadovoljna. Nima pa pravice izrazu splošne volilne pravice v svojo lastno korist silo delati, in dokazi zaupanja, ki ji ga volitelji dajejo, pomnožé še njeno moč, če ti dokazi prostovoljno pridejo iz srca. Mi imamo pri volitvenih zadevah le to edino dolžnost, da skrbimo za strogo in nepristransko izvrševanje postave. Le na ta način zamoremo de-

Krščanska dobrotljivost.

Kamor se ozremo dandanes, povsod nam zija globoka revščina nasproti. Blagostanje narodno se čedalje bolj manjša, denar zgubil je veliko nekdanje vrednosti; le nekoliko jih je, ki žive v razkošni bogatosti, večina komaj, komaj ima, s čimur se more preživiti. Da, revnih se ni nikdar manjkalo; a kdor pazno čita zgodovino, moral si bo obstati, da revščina nikdar ni bila razširjena tako zelo in tako splošno, da nikdar niso bile tako velike razlike med bogatini in reveži po vsem svetu, kakor v naših dneh. Semtertje pač bilo je še huje; a kmalo se je predručilo; zdaj pa ne moremo lahko prevideti, da li se bo kmalo in če se sploh bo premenilo, ali pa, če bomo le še huje zabredli v brezno, ki se odpira pred našimi ostrašenimi očmi. Kakor pošast dviguje se na vseh krajih z grozno hitrim napredkom socialno vprašanje. Liberalizem, ki ima danes

krnilo države in omike v rokah, zatiska si plašno oči, kakor štruc stiska glavo med peruti, da ne bi videl duhov, ktere je sam vzbudil, kajti on je, naravnost bodi rečeno, on je kriv tako napačnih in nevarnih razmer. A tudi katoliški svet s strahom opazuje pretečo nevarnost, s strahom ne za-se, za svojo reč, ampak za bodoče rodove, za človeštvo.

Nič ne pomaga skrivati si resnico naših besed, nič ne pomaga tolažiti se z neveljavnim: „Bode že bolje.“ Prvo je, da nevarnost spoznamo, njene vzroke, njena sredstva, njene nasledke, njeno moč, potem da se ji ustavljamo. Reševali so že na razne načine socialno vprašanje; liberalizem skušal si je pomagati z besedami: prostost, občna omika, človekoljubnost, in ko s takimi lepimi a ničevimi besedami ni mogel zamašiti grla stradajočim, poskusil je orožje sile, s policijo in jetnišnicami jel je zatirati one, ki so za trpeče vzdigovali močni glas. Pa če hočemo najti pravo pomoč,

moramo poznati vzroke nevarnosti; odstranivši vzroke še le bomo mogli vspešno pomagati. In ti vzroki niso na površini; oni so globoko v duhu časa, v zgodovini zadnjih vekov. Glavni, zadnji notranji vzrok je: pomanjkanje krščanskega duha in razširjanje nevere. Oni, ki so zaprli ušesa veri, cerkvi, Bogu, oni tudi niso hoteli slušati srca, npravne, vesti; sebičnost jih je vladala, storila jih neusmiljene, krivične. Zakaj nihče ne bo tajil, da naše sedanje društvene razmere se opirajo na krivico; boš li imenoval pravico, če delavec, ki žrtvuje dušne in telesne moči, zdravje in življenje, in zato dobi le toliko, da se živi od dne do dne, ob času bolezni pa ga pahnejo z družino vred v ubožstvo in pogubo, njegov gospodar pa sedi na brez truda pridobljenih milijonih? Boš li to imenoval pravico, ako ubogi kmet, ki je prevzel malo zadolženo kmetijo, mora plačevati po 30—50 odstotkov trdosrčnemu židu, in ta nima družega dela, kakor da vknjižuje

želi dati svobodne in odkritosrčne volitve, po katerih hrepenti.“

To so res zlate besede, vredne previdnega rodoljubnega državnika, ki časte vlado in narod, med tem ko v Avstriji vedno in vedno vidimo žalostni prizor, da se vladi še sanja ne vladati v smislu in po želji ogromne večine prebivalstva, in da marveč svoje in svojih organov moč le v to porabljuje, da si v zastopništvih napravlja umetno nenaravno večino, če tudi na kvar javne pravosti in države.

Kot liberalno ministerstvo je ta vlada nastopila službo, z najlepšimi izrazi (frazami) je narodom oznanovala, da na podlagi državnih temeljnih postav za vse velja enaka pravica, pa je nedolgo potem vpeljala policijsko in birokratično gospodarenje, kakoršnega še nismo trpeli pod nobeno tolikanj grajano samovlastno vlado.

Imamo tiskovno postavu in bi morali imeti tudi nekako tiskovno svobodo, če bi policija in državni pravdnik s tisučerimi konfiskacijami, ki zlasti zadevajo slovanske liste, ne zaduševala proste besede, in ne zabranjevala najnedolžnejše kritike (sodbe) kakšnega vladnega dejanja; konfiskacijska strast nekterih vladnih organov je celo tako silna, da zapečatijo celo govore v državnem zboru govorjene, če so bili tudi brez vsakere opazke natisnjeni. Prav zelo dvomim, se li to strinja z imuniteto (svoboščino) poslancev ali ne.

Našemu g. tiskovnemu in govornemu ministru bi v pazljivo branje priporočal nagovor, ki ga je govoril že imenovani francoski minister notranjih zadev časnikarskemu vodstvu. Tam stoji, (čita): „Republikansko ministerstvo ne skuša javnemu mnenju sile delati, ampak iz raznih njegovih izrazov poiskati, kaj da smatra za koristno, pravično in pravim deželnim koristam za primerno. Ravno zaradi tega, ker imam tako visoke misli o nalogi novinarstva, postavil sem mu na čelo enega svojih osebnih prijateljev, ki vse moje nazore pozna in je na drugej strani tudi v izvrstnem stanu mnenja časnikov prav umeti in ponavljati. Vi, gospóda moja, morate tudi ravnati po političnih postavah, ki zadevajo časopisje, razširjanje (kolportažo), tiskarne in knjigotrštva. Z duhom, v katerem vlada izvršuje te postave, označuje svojo politiko. Zato želim, da naj bo to izvrševanje liberalno, prav zelo liberalno.“

Naše ministerstvo je pa svojim vradnikom reklo: „Jaz želim, da naj bo to izvrševanje neliberalno, prav zelo neliberalno.“ Če je res, in to bi bojda težko kdo tajil, da z duhom, v katerem vlada izvršuje tiskovne postave, ozna-

in tirja dolgove, pa rubi uboge dolžnike? Vsake društvene zaveze pogoj je, da je ono, kar se dobi, in ono, kar se da, enako po vrednosti ali vsaj zelo enako; to tirja pravica. In koliko je tacega v naših društvenih razmerah, da bi bilo primerno temu pravilu? Krščanstvo strogo tirja pravico; ona je absolutna dolžnost, ki veže vsakega in vsigdar. Ker je svet odpadel od krščanstva, padel je v roke krivici. Da pa tam ne more cveteti ljubezen, kjer se niti dolžnosti pravice ne spolnujejo, to pač ni čudno. Pravica in ljubezen — one ste podlaga vse društvene sreče, sreče posamnih in sreče vsega človeštva; one ste pa tudi glavna stebra krščanske npravne, prve dolžnosti, ki jih uči ona. Le povrnitev k krščanstvu, nepogojno, srčno, resnično sprejetje krščanstva in njegove konkretne podobe, katoliške cerkve, je v stanu pomagati človeštvu iz brezna, kamor je zabredlo. (Dalje sledi.)

čuje najbolje svojo politiko, potem je naša vlada podpisala svojo lastno obsodbo in bode v zgodovini avstrijski živela kot konfiskacijsko ministerstvo.

Še veliko nevarnejši, ja, za notranji mir in vnanjo moč Avstrije naravnost pogubna je sovražnost vlade proti slovanskim narodom, ki so vendar večina vsega prebivalstva. Imamo sicer §. 19 temeljnih državnih postav, ki je pa le na papirji, v istini pa se avstrijski Slovani v naravnih narodnih pravicah do enakopravnosti in vpeljavi njihovega jezika v šolah in vradih še vedno žalijo in zatirajo, ter le v eni reči veljajo za ravnopravne z drugimi narodi, kadar je treba namreč davke plačevati ali v vojsko iti. Kakšne hude posledice da mora preganjanje in zatiranje lastnih slovanskih narodov imeti, o tem se previdni državniki ne motijo, ker kdor se ustavlja duhu časa, ki popolno enako pravico za vse narodnosti tirja, je podoben človeku, ki proti vodi plava, in ki naj čuva, da ga valovi ne zagrnejo.

Umevno je, da vlada, ki se ne opira na večino narodov, s katerimi je celo v nasprotju, in ki se le borno živi od omahljive večine državnega zbora, da taka vlada, pravim, je bila najmanj sposobna koristiti naše državne polovice pri obravnavi pogodbe varovati proti madjarskim zahtevam, in sploh pogodbo dognati.

Med tem ko si je ogerska vlada prizadevala tista notranja državnopravna vprašanja, ki bi jo bila znala v svojem času pri njenih podvzetjih resno zavirati, o pravem času po obojestranskem porazumljenju vrnati in s Hrvatsko v načinu obstanka se porazumeti, ta vlada ni le koraka storila, da bi se s tako važnim faktorjem avstrijskega državnstva, z narodom českim, dogovorila in porazumela, ampak je s slepostrankarsko strastjo, Avstriji silno na kvar, če ne v pogubo, avstrijske Slovane preganjala in zatirala, breznačajno odpadništvo gojila in izredila, in na način, kterega avstrijsko ministerstvo nikdar ne more zagovarjati, od vladine mize sim gojila in poostrila nasprotovanje in hujskanje med raznoterimi narodi.

Če tedaj posnamemo politično delavnost gospodovalne stranke in te vlade, vidimo kot slabe njene posledice povsod zmešane, nedovršene razmere, rodoljubno čutilo narodov, zlasti narodov slovanskih, oslajljeno vsled napačne politike, ki prave koristi Avstrije in njenih raznoterih narodov zaničuje ter v njenih podlagah omajuje in oslabuje; mi vidimo na eni strani čedalje večo nezadovoljnost, na drugi strani pa skrivno mrzenje do vseh državnih koristi, sploh brezupne razmere, ki zavirajo vse moči posameznih kakor tudi države same.

Taka globoko segajoča zla se ne dajo popraviti, še manj pa ozdraviti samo po premembi ministerskih oseb, ona so vkoreninjena v politični sistemi in se zamorejo popraviti le z izvolitvijo novih potov pri vnanji in notranji politiki.

Pred vsem bi moralo na mesto tega na nenaravni podlagi samolastnih koristi osnovanega drž. zbora stopiti pravo iz splošne volilne pravice izvirajoče ljudsko zastopništvo, in v to — tega sem prepričan — bi vsi avstrijski narodi, tudi Čehi poslali svoje poslance.

Tako zastopništvo bi v svojem rodoljubji in svoji previdnosti gotovo prava sredstva našlo, da bi pravično postalo koristim države in naroda, ono bi gotovo znalo medsebojno nezaupanje in boj vseh proti vsem, to žalostno dedšino sedanje strankarske vlade, odpraviti z geslom „enake pravice za vse“, in pri svojem početji bi se smelo zanašati na veselo požrtvovalnost vsih avstrijskih narodov, ker imamo

ja vsi skupen cilj pred očmi, namreč ohranitev in vtrjenje Avstrije, ne kot narodne, ampak kot vsem narodnostim pravične ljudske države. (Dobro! dobro! na desni.)

Dežman v državnem zboru. *)

Dolgo že sedi Dežman v državnem zboru, a dosedaj je bilo brati njegovo ime vedno le v vrsti tistih, ki so našim poslancem in državno pravni stranki nasprotno glasovali. Dolgo že poseda po Dunaji, predolgo za nas; in ravno ker že dolgo sedi v državni zbornici, bi bil stokrat že imel priliko povzdigniti svoj glas za deželo ali vsaj za oni okraj, kjer je bil izvoljen; saj je ravno ta kraj v vednih potrebah, tam vedno revščina golo kost gloda. Vrh tega je pred volitvijo obetal Dolenjcem železnico. Čeravno mi ne verjamemo, da bi bil on v stanu, to obljubo spolniti, bi bil vendar vsaj formalno moral kedaj oglasiti se za-njo, da bi se bil odvezal svoje obljube. Da se bo kterikrat oglasil o tej ali drugih zadevah svojim volilcem v prid, tega je pričakoval ves svet tim več, ker v deželnem zboru je večkrat kazal v svoji stroki, namreč v zabavljanji Slovencem, iskreno navdušenost in silno zgovornost.

Ali vsega tega ni bilo, Dežman je v državnem zboru pač vedno z levico za ministerstvo glasoval, sicer pa le molčal in molčal, kakor njegov soposlanec krški Hočevar.

To molčanje bi bilo morda še dolgo trajalo, da ni v zbornici dr. Vošnjaka, ki je sprožil nekatere reči, ktere pri nas pač vsak vé in čuti, o kterih se pa ne sme pisati, ker je bilo zaradi njih že več slovenskih listov po večkrat konfisciranih. Ko je Dežman slišal iz dr. Vošnjakovih ust te reči, se mu je razvezal jezik tako, da je moral govoriti, in ko je bilo izmed treh govornikov voliti generalnega ali govornika za vse, je dal boje sam sebi glas, da je na vrsto prišel. Tako je dobil besedo in njegov glas se je prav po „Tagblattovem“ tonu razlegal po dunajski zbornici v veliko dopadaje nje nemško-liberalne levice. Kedar kdo komu v rog trobi, mu je ljub, če prav je renegat.

Kaj pa je govoril Dežman? Je li potegnil se za svoje volilce? Je li branil interese dežele? razložil njene potrebe in težave? Je li tožil, kako po vedno rastočem davku peša dežela in kmet? Je li pritrđil dr. Vošnjaku v tem, kako je pri zadnjih volitvah nemčurska stranka na Kranjskem zmagala? Je li slednjič razvil kak načrt, kako bi se temu v okom prišlo?

Ne besedice tega. Pač pa se je zaletel najprvo v dr. Vošnjaka, gotovo le zato, ker je on pred svetom razkril reči, o kterih naši „ustavoverci“ (ka-li) nič slišati nočejo. Pa tega, da je zagovarjal početje nemčurske stranke in drugih njenih pomagačev, bi mu ne bilo še tako zameriti, ker se ima tej stranki zahvaliti za vse svoje mandate; prijatelje zagovarjati je tako že vsacega človeka navada. Manj spodobno je pač, pasti* po osebi, če se reči ne moreš lotiti.

Ves drugačen pa je njegovega „govora“ drugi del. Ker je dr. Vošnjak po pravici tožil, kaj se slovenskemu narodu ne da, in razkrival potrebe dežele, je Dežman malo da ne naravnost rekel: „Vesela naj bo kranjska dežela, da je ministerstvo še tako, da ni slabše.“ V dokaz temu našteval je „dobrete“, ktere je dežela že od države prejela zadnja leta, sploh: govoril je tako, kakor da bi bila ta dežela enaka beraču, ki mora hvaležna biti za vsako drobtinico, ktera jej pade od državne mize.

*) Glej tudi dopis iz Ljubljane. Vred.

Dežmanovi razlogi o tem so prav za kmete, ki nič ne vedo o državnih razmerah, celo tega ne, da se državna blagajnica polni iz davkov, ki jej dotekajo iz vseh dežel, tedaj tudi iz Kranjske. Kakor da bi on, ki že toliko let sedi v deželni zboru in odboru, ne vedel, da je ravno kranjska dežela okoli 7 milijonov davka preveč plačala v primeri z drugimi deželami in ima zato pravico do povrnitve, ki pa ne more nikdar prevelika biti. Da je to, kar je država storila za deželo kranjsko, več ko dolžnost, še neveden kmet ne bo verjel. Da Kranjska dežela — kakor nobena druga — ne pride na kant, za to skrbeti je državi dolžnost, in še več ko to: namreč skrb za lastni blagor; kateri človek si bo dal odsekati roko, čeravno mu nič ne nese!

Odkar je Dežman prisegel na „proklete grablje“, je res čuden človek. Zato se tudi ni čuditi, da je v daljnem govoru naše ljudstvo in deželo tako napačno slikal. Po njegovih mislih mi nismo zreli še za to pičlo avtonomijo, kar se je nam zavoljo drugih je dalo. „Naše občine še dovoznih cest do kolodvorov niso bile v stanu napraviti, bilo je treba deželne postave za to. Tudi ne morejo vzdržavati okrajnih zdravnikov, ker naš kmet skrbi bolj za živino ko za-se.“ Naravno, kajti kdo bo našemu kmetu, ki le prepogosto ni v stanu še navadnih davkov plačevati, nakladal še druge? Kdaj li bi delal ceste do kolodvorov, če je noč in dan pri delu, da ohrani svoje in plača davek? S čim li bodo občine plačevale zdravnike, če imajo za šolske in druge po novih postavah jim naložene potrebe več stroškov, ko prihodkov? Kedar občine same ne zmorejo svoje teže, jim mora pomagati dežela, in če ta ne more, potem država; to je red, to je ustavno; države dolžnost pa je, da ne sme prepuštni poginu nobenega svojih državljanov, še manj pa dežel in občin ne.

Vse to Dežman dobro ve, zato so njegove besede v državnem zboru še večje graje vredne. Toda — „poturica je hujši od Turka“ — pravi hrvaški pregovor in s tem sklenemo svojo kritiko Dežmanovega govora, ki ta prigovor le potrди.

Politični pregled.

V Ljubljani, 22. marca.

Avstrijske dežele.

Delegacija ogerska je 19. t. m. enoglasno dovolila od vnanjega ministra zahtevanih 60 milijonov gid. Tudi naša delegacija je to storila, dasi sta Giskra in Plener govorila zoper to. Poslanec Thurnherr je vojnega ministra interpeliral, zakaj da se kontrolne komisije vedno gode le ob nedeljah. Minister je odgovoril, da se to večidel godi iz gospodarskih ozirih, vendar pa bode skrbel, da se zaradi tega služba božja ne bode zamujala. Liberalci so temu odgovoru ploskali, ker gospodarske vzroke stavlja nad verske. Drugod pa o posvečevanju nedelj in praznikov sodijo drugače, in v Genfu so protestantje osnovali poseben odsek, ki ima pretresati, kako bi se posvečevanje nedelj in praznikov zopet vpejlalo. V ta namen je razpisal posebna darila za najboljši spis, ki naj bi v pripovedki pojasnil silna zla, ki jih zaradi neposvečevanja nedelj človeška družba zlasti vradniki in delavci trpe.

Državni zbor nadaljuje obravnavo o državnem proračunu, ki pa ne zanimiva občinstva tolikanj, kakor druga leta, ker ob enem zborujete letos delegaciji.

Ogerski ministri so bili te dni vnovič

na Dunaji, da bi poravnali nasprotno določbe glede nove pogodbe. Pa vrnili so se brez vspeha zopet domu, ker so bile dotične obravnave boje še prezgodaj. „Mont. Rev.“ se nadeja, da boste vladi druga drugi nekaj odjenjale.

Vnanje države.

Rusija je proglasila mirovno pogodbo s Turčijo. Njene določbe se strinjajo večidel z znanimi pogoji. Črnagora se zdatno poveča, Bulgarska postane samostalna Turkom tributarna knježevina s krščansko vlado in narodno vojsko. V pogodbi se nahajajo določbe o izvolitvi kneza, ktere se vdeležijo tudi muhamedani, ki ohranijo svoje imetje, če v Bulgariji ostanejo. Zemlja, ktero ima Turčija Rusiji odstopiti, ima vrednost 1100 milijonov rubljev, v gotovini pa bode Turčija plačala 300 milijonov rubljev. Rusko poslaništvo bode varovalo ruske romarje in redovnike na Turškem. Dardanele ostanejo za nevtralne trgovinske ladje odprte v mirnem in vojskem času. Stroške za vjete vojake bode Turčija plačala v 6 letih v 18 obrokih. Kje in kedaj da se bode sklenil končni mir, to se hoče določiti pozneje. — Iz San Štefano poročajo „Daily News“, da Rusi več ne silijo, da bi v Bujukderi na ladije spravili svoje vojake, ker je angleški poročnik Layard Turčiji naznanil, da če angleško brodovje jadrati v Bospor, če Rusom to dovoli. Vbarkali se bodo tedaj v San Štefanu.

Kongres se ima 2. aprila sniditi v Berlinu. Ni pa gotovo, da bi se vršile obravnave tako gladko, kakor se je mislilo. Anglija bi zopet rada pridobila nazaj nekdanji vpliv v Carigradu in od Rusije zahteva, da se mora v vseh mirovnih pogojih podvreči izreku kongresa, in žuga, da se sicer kongresa ne bode vdeležila. Tudi je Turčijo nahujkala, da noče dovoliti ruski armadi, da bi se v Bujukderi vbarkala, ker se Angleži boje, da bi Rusi na ta način ne dobili Bospora v svojo oblast. Sami pa si na vso moč prizadevajo Galipolje spreminiti v drug Gibraltar in Dardanele spraviti v svoje roke, ter delajo že priprave, da bi se njihovo brodovje tam ustavilo in angleške vojake spravilo na suho. Če bodo Angleži dosti sitnosti delali, jim hoče Rusija v zvezi s Turčijo in Perzijo napovedati vojsko in prijeti angleška posestva v Indiji. To bi bilo tem nevarnejši za Angleže, ker bi ne dobili lahko kakega zaveznika, ki bi jim v Indijo hotel na pomoč hiteti.

Krečani so sprejeli od Turkov jim ponujeno premirje ter osnovali začasno vlado. Tudi hočejo poslati 4 pooblaščenca k kongresu v Berlin, da se potegujejo za pravice grškega prebivalstva na Kreti.

Iz Rima se poroča, da so se 16. t. m. papežu Leonu XIII. poklonili vnanji poročniki; prvi med njimi je bil avstrijski poročnik grof Paar. — Pastirski list (okrožnica) papeža Leona XIII. do vesolnega katoliškega sveta se je že razposlal v vnanje dežele in se bode še le v rimskih časnikih objavil, ko dojde na svoje mesto. — Papež Leon XIII. vsaki teden dvakrat, t. j. v pondeljek in četrtek sprejemlje avdijence. — Kardinal Monako La Valetta katoliške družbe in časnike celega katoliškega sveta prosi, da naj nabirajo mile darove za novo cerkev Srcu Jezusovemu na čast, ktera bi se zidala v Rimu v spomin Pija IX., ki je posebno povzdignil med vernim ljudstvom poobžnost k presvetemu Srcu.

Angleški list „Times“ objavlja rumunsko spomenico do velikih vlad glede zamenitve Besarabije. V zbornici poslancev naznanja Williams, da hoče vlado vprašati, ktere

vojne ladije so v marmarskem morju, kaj hočejo zdaj še tam, ko je Turčija sklenila mir, in je li res, da so jadranele skoz Dardanele, dasi je Turčija temu oporekala?

Italijanskem ministerstvu eni trdijo, da njegova sostava Cairolu še vedno dela hude preglavice in da on še ni sposoben izbrati si pravih mož, eni pa poročajo, da so novi ministri že izvoljeni. Vnanje ministerstvo se je ponudilo poročniku carigraskemu, grofu Cortiu, ki pa na ponudbo boje še ni odgovoril.

Turčija oporeka temu, da bi bila Hobart paši zaukazala razdejeti in požgati vse vstaške vasi ob morskem pobrezji, marveč ima Hobart paša povelje mirno se porazumeti z ustajniki in le tam rabiti silo, kjer bi bilo mirno obravnavanje zastoj. Vstajnikom v Tesaliji se je ponudila samostalnost, oni pa hočejo zedinjenje z Grško.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 20. marca. (Nekaj o Dežmanovem govoru.) Dežman živi in diha le v eni ideji, in ta je sovraštvo do Slovencev. Sicer navadno molči v državnem zboru, le kedar je beseda jo Slovencev, takrat šine (plane) po konci, in jame žolč pljuvati v nas. Kakor so narejene nektare ure, da je treba potegniti za nitko, in jamejo biti, ali pa orgljati, tako je treba pri Dežmanu le kaj o Slovencev omeniti, in brž mu je jezik razvezan, da jame gosti staro nemškutarsko melodijo o „prokletih grabljah“. Nedavno je zopet naš poslanec Vošnjak v državnem zboru dolgo govoril o naših slovenskih zadevah, grajal vlado in njen pritisk na Slovence. Njegove besede so bile oistre, pa resnične, in so toraj toliko bolj zbadale. To Dežmanu ni dalo miru. Oglašil se je k besedi in skušal Vošnjaka pobijati. To pa se mu ni posrečilo, ker se resnica tako lahko ubiti ne dá. Dežman obžaluje, da Kranjski deželni zbor še ni skupaj sklican, da bi rešil tiste pritožbe o volitvah, zaradi katerih se Vošnjak toliko srdi. (Kako jih bo ta rešil, to vemo že naprej. — Op. vr.) Dežman toži, koliko je imela ustavoverna stranka na Kranjskem zadnjih deset let pretrpeti (revčki ali je res? v istini vas milujemo! — Op. vr.). Govornik obžaluje, da fungira vedno še narodni deželni odbor, in težko pričakuje dneva, ko bodo nemškutarji prijeli za krmilo Kranjske dežele, ter pozivlja vlado, naj to kmalo stori. (Se ve da, le brž ven z narodnjaki iz deželne hiše, kajti — znal bi priti kak Hohenwart redivivus, in potem je vse veselje zastoj bilo! — Op. vr.) Dežman trdi, da so se volitve pravilno godile, da vlada čisto nič ni bila pristranska. On pravi, da tudi Slovenci uradnike za svoje kandidate postavljajo in da je Vošnjak sam uradnik. (Mi menimo, da je med uradnikom in uradnikom lahko tak razloček, kakor med dnevom in nočjo. Tudi Herman je uradnik, pa kot poslanec nevstrašen in kakor neodvisen. Večina uradnikov pa ni tako krepkega značaja, ampak več ali manj obračajo svoje mnenje po volji vlade, in take poslance zametujemo. Sicer pa je Dežman sam kot muzealni kustos tudi deželni vradnik, z dr. Vošnjakom v eni vrsti in dobro ve, kako reči stoje, zato mu ni treba tega še bolj na tanko razlagati. — Op. vred.) Dežman se baha, da si mi Slovenci v Ljubljani skoraj nismo upali kandidata postaviti. To baharijo pa naj bi raje opustil, ker sam dobro vé, kako razmere stoje, da je med vsemi volilci jedna tretjina uradnikov in penzionistov, druga tretjina pa so omahljivi, ki se obračajo mnogi po zaslužku in drugih ozirih, in le ena tretjina volilcev je trdnega

političnega prepričanja. Naj pride le federalistična vlada, in bomo videli, kako se bo Dežmanovi stranki godilo!

Da bi dokazal, kako nas ustavoverci ljubijo, navaja Dežman tri dobrote. Prva je gorenjska železnica, katero nam je po njegovih besedah podaril Beust. Midvomimo, da bi bila ta železnica Slovincem na ljubo zidana: če se je že Rudolfova železnica zidala, kam so jo hoteli iz Beljaka nadaljevati, če ne v Ljubljano? Druga dobrota je tistih 700.000 gold., ki jih je deželna dobila za inkamerirani deželni zaklad. To pa ni nobena dobrota, ker ta zaklad je lastnina deželna, katero je ona tirjala nazaj, in kar je dobila, jej gre le po pravici. Tretja dobrota je bojda znesek, ki ga je dala vlada za Kranjsko zemljišno odvezo.

Tu je pa treba opomniti, da je država za deželo dobra stala, in da je tedaj primorana zanjo plačati, kedar ta več ne more. Deželna je bila oškodovana pri deželnem zakladu, posebno pa je dokazano, da je Kranjska deželna od l. 1843 do l. 1863 okoli šest milijonov preveč davka plačala. Kaj hoče potem tistih borbnih 175.000, ki nam jih zdaj država na leto nazaj plačuje za zemljiško odvezo? To še 5% obresti niso od gori omenjenih 6 milj. gld., ker bi ji sicer plačevala 300.000 gld. ne pa samo 175.000 gld. letne podpore.

Konečno Dežman še hvali vlado, da je našim kmetom nekoliko dakov odpisala. Že se je dostikrat dokazalo, da je Kranjska z davki preobložena, in da v primeri s sosednimi deželami Štajarsko, Koroško in Tirolsko preveč davka plačuje. Kaka dobrota je potem, če se nam nekaj davka odpiše?

Najbolj interesanten pa je Dežmanov govor tam, kjer govori o zedinjeni Sloveniji. On meni, da hočemo napraviti neko „avstrijsko Bulgarijo“ dozdej še nepoznanih mej. Res je, da mislimo še vedno na zedinjeno Slovenijo; pa kdo je sedaj o njej govoril, celo Vošnjak je v svojem govoru ni omenil. Hvaležni smo toraj Dežmanu, da je to vprašanje zopet enkrat v razgovor spravil. Pa kdo mu je dal povod? Brez dvoma njegova vest, on čuti in slutiti, kaj mi hočemo, on ve, da je ta naša težnja opravičena, zato mu ne da miru. Mož se ne moti: mi ne bomo mirovali, dokler Slovenije nemamo, naj se tudi sedaj še posmehujejo v dunajske lesenjači tej ideji! Tudi slovenske univerze v Ljubljani je Dežman omenil. Da, tudi to hočemo; in če prav te želje vsak dan ne ponavljamo, znano je vendar Dežmanu, da ta želja v naših srcih spi, drugače bi ga ne vznemirjala; in ker je tako dober bil, da nas je na te naše opravičene težnje vnovič opozoril, izrekamo mu tu svojo zahvalo, zagotavlja ga, da v istini prav resno tudi na slovensko vseučilišče mislimo in da ga nam Dežman ne bo zabranil, kedar pride naš čas, kajti turška vojska je pokazala, da je zastoj ustavljanje se duhu časa in teku zgodovine, in ravno, ker trdno upamo v svojo bodočnost, to nas dela nepremagljive, ker duh je močnejši od mesa, in ideja je močnejši od fizične sile!

Domače novice.

V Ljubljani, 23. marca.

(Službo mestnega praktikanta), za katero se je oglasilo 27 prosilcev, je dobil g. Ferd. Bradaška.

(Na korist „Narodne šole“) društva v podporo ljudskim šolam in rev. šolski mladini bodo v dvorani ljubljanske čitalnice tri javna predavanja, in sicer: I. 24. marca t. l. govori gospod not. kand. Karol Križman, „o razvoji človeškega dela“; II. 31. marca t. l. govori

gospod dr. Valentin Zarnik, „o italijanski povestnici sedanjega časa“; III. 7. aprila t. l. predava gospod dr. Karol Bleiweis, „o blaznih in priredbah za duhobolne“. Začetek točno ob 11. uri dopoldne. Vstopnina za vsa 3 predavanja: jedna osoba 1 gld., družina 2 gld., dijak 60 kr.; k posameznemu predavanju: 50 kr. za osobo. Vstopnice se dobivajo v „Narodni tiskarni“, pri gosp. „Vaso Petričiču“ na mestnem tergu in na dan predavanja pri „kasi“. (Slovensko gledališče.) V sredo 27. t. m. napravi dramatično društvo zadnjo predstavo v tej sezoni — in je izbralo za ta večer burko v 2 dejanjih „Snubitev brez vspeha“ — in komično, priljubljeno spevoigro v 1 dejanji „Pri meni bodi“, v kateri vložijo gospa Odijeva pesem iz igre „Chou Chou“. Prihodnja predstava bode 7. aprila 1878 na korist regisseurja, g. Kocelja. Čujemo, da namerava izvirno zgodovinsko žaloigro na oder spraviti.

(„Brenčelj“ št. 6.), ki pride danes na svitlo, ima na zadnji strani 4 prav drastične podobe z naslovom „Rus, Turek in Madjar“, ki kažejo, kako se bo pri sedanjih razmerah najbrže Madjar spekel. Tudi v besedi je prav bodéc, o čemur se lahko vsak prepriča, če si ga naroči, ker je zdaj preteklo ravno prvo četrletje.

Razne reči.

— Za pogorelce v Stari vasi smo od stolnega dekana Volca prejeli 2 gl., za one v Hrenovski fari pa 1 gld.

— V Bovcu so ustanovili novo čitalnico, kateri želimo prav vgodnega vspeha.

— Suša je v nekaterih krajih že jako velika in ljudje sploh tožijo, da bode zelo škodovala žitom, če že skoraj ne bo gorkega in pohlevnega dežja. Na Gorenjskem se je skoraj do Jesenic Sava čisto posušila.

— Grad „Steinbüchel“ pri Kamniku se imenuje po slovenski Zaprice [ne Zapice, njegov sedanji lastnik pa je g. Šneid pl. Treunfeld.

— Ogenj letos hudo razsaja in je v raznih krajih že napravil veliko škode. Zvečer 20. t. m. se je vnelo v Klanču pri Kranju, in pogorele so razun Klanca tudi Huje, skupaj 22 hiš z vsemi poslopji, 2 konja, nekaj krav in prascev. Ravno isto noč gorelo je v Šmartnu pri Savi in nekje pod Krimom.

Umrlí so:

Od 16. do 20. marca: Ludvik Strucelj, polic. o. 3 1/2 l., za kašljem. Jozef vitez Herrisch, c. k. stotnik v pokoju za pljučnico, v vojaški bolnišnici. Jakob Pavšek, čevljar 64 l., Ferd. Jagrič, tov. vrad. 35 l., oboja za jetiko. Marjeta Bokavšek, del. o. 9 m., za pljučnico. Rusero Peccenin, železn. ključ. o. 13 m., za kašljem. Ana Hardady grofica Engelhaus, dvorn. tajn. v. 71 l., za mrtudom. Silvester Steirer, v posilni delavnici 40 l., za pljučnico.

Telegrafične denarne cene 22. marca.

Papirna renta 62.50 — Srebrna renta 66.35 — Zlata renta 74.15 — 1860letno državno posojilo 111.40 Bankov sicerje 797 — Kreditna akcija 232.20 — London 119.30 — Srebro 105.03. — Čes. kr. cekini 5.62. — 20 frankov 9.53 1/2.

Umetne zobe

in

celo zobovje

vstavlja brez bolečin, in ne da bi bilo treba korenine izpuliti, in vsakovrstne zobne operacije izvršuje tako, da človeka ne boli,

mamlječ s prijetnim gazom

(Lustgas-Narkose)

Anton Paichel,

zobni zdravnik

pri Hradskevem mostu v
I. nadstropji.

(1)

„Concordija“

vzajemno zavarovalno društvo v Liberecu
(Reichenberg in Böhmen.)

Uljudno naznanjamo, da smo za vojvodstvo Kranjsko

Glavni zastop

se sedežem v Ljubljani ustanovili in za vodjo izvolili gospoda

Ignacija Valentinčič-a,

hišnega posestnika v Ljubljani.

(2)

Liberec (Reichenberg in Böhmen) 1. marcija 1878.

Ravnateljstvo.

Gledé na gornje naznanilo, kakor tudi gledé na to, da se bodo zavarovanja pri meni pod najugodnejšimi pogoji sklepala, ter da bode moja posebna skrb, p. n. stranke vsestransko zadovoljiti, — si dovoljujem slavno občinstvo na meni izročeni glavni zastop prav posebno opozoriti, ter k obilnej udeležbi vabiti. —

„Concordija“ zavaruje proti škodi po ognju na poslopih, premakljivih rečeh in poljskih pridelkih, kakor tudi na človeško življenje v različnih primerljajih.

Ponudbe za sprejem zastopništva, kakor tudi ponudbe za zavarovanja se sprejemajo v mojej pisarni: Sv. Petra cesta števil. 73, kjer se tudi pojasnila brezplačno dobivajo.

Odličnim spoštovanjem

Ignacij Valentinčič,

hišni posestnik.

V Ljubljani, dne 1. marcija 1878.